

חטאים דומיא דפשעים!?

ומשנינן: הכי קא קשיא ליה: השתא דאמרת חטאים דומיא דפשעים, מה פשעים דלאו בני קרבן, אף חטאים נמי דלאו בני קרבן, אימא נמי לפי לימוד זה — מה פשעים דלאו בני קרבן לעולם, אף חטאים דלאו בני קרבן לעולם, ומאי נינהו — אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, שהיות וחסרה לו הידיעה בתחילה לא יתחייב לעולם בקרבן. אבל אם יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, כיון דכי מתידע ליה, בר קרבן הוא, אימא לא ליתלי שיער הפנימי?

וכי תימא דליכא לאקשווי הכי, משום שעל טומאה שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף שיער הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר, וממילא לא יתכן להקשות שהפנימי יכפר עליו, אכתי מצי לאקשווי, כי סלקא דעתך אמינא ניפורך מיפך, ונאמר שהפנימי הוא זה שיכפר על אין בה ידיעה בתחילה ויש בה בסוף, ומשום שלא יבוא לידי קרבן לעולם, ואילו השעיר החיצון הוא זה שיתלה ויגן מהיסורים על מי שיש לו ידיעה בתחילה אך אין לו ידיעה בסוף, שעתידי להתכפר בקרבן יחיד לכשוודע לו שחטא! ולפיכך קשיא לך, מנלן שהשעיר הפנימי הוא זה שתולה על אין בה ידיעה בסוף!

אמר מר [בתירוץ הקושיה מנין שהשעיר

והוינן בה: הרי מאי ניהו מה הם החטאים של טומאת מקדש וקדשיו שהתמעטו מכפרת השעיר משום שהם חייבים בקרבן יחיד? — אלו החטאים על טומאה אשר יש בה בטומאה ידיעה בתחילה, ויש בה ידיעה בסוף.

והרי האי חוטא, בר קרבן יחיד הוא! וזוהי כפרתו האמורה בתורה. ומדוע היה מקום לומר שיתכפר בשעיר הפנימי, עד שהוצרך התנא להשמיענו שאינו מתכפר בו?

ומשנינן: לא צריכא, דאתידע ליה שחטא סמוך לשקיעת החמה שלפני יום הכיפורים, ולא היתה לו אפשרות להקריב את קרבן היחיד שלו לפני כניסת יום הכיפורים. ולכן, סלקא דעתך אמינא אדמיית, עד שיביא את קרבן היחיד לאחר יום הכיפורים ניתלי ליה השעיר הפנימי, שיגן עליו בינתיים מהיסורים. לכן קא משמע לך שאין השעיר הפנימי בא על מי שחייב בקרבן יחיד, ולפיכך אינו יכול להגן עליו.

אמר מר: מנין ליש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, ששעיר זה תולה?⁽¹⁾

והוינן בה: 'מנין?!' — מאי קא קשיא ליה, והרי הקדים התנא ואמר שהשעיר הזה בא על טומאה שאין מביאים עליה קרבן יחיד כדי לתלות ולהגן עליו מן היסורים, ולמד זאת מקרא ד"מפשעים לכל חטאתם",

והרי כיון שלא ידע מחטאו הוא לא שב בתשובה, והקרבן אינו יכול להועיל בלי תשובה, כמו שאומרת הגמרא לקמן [יב ב], לגבי שעיר המשתלח!?

כמסירתו להדיוט כאשר אין בהן תורת קדשים! אך מכל המקורות לעיל מבואר שהן "כעין קרבן".
1. הקשה הקובץ הערות [סוף סימן ז], כיצד מועיל השעיר למי שלא היתה לו ידיעה שחטא,

שנינו במשנה: **אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף** — **שעיר הנעשה בחוץ ויוהכ"פ מכפר**.

והוינן בה: **מכרי**, הרי איתקושי איתקש השעיר הפנימי והחיצון להדדי [שנאמר: "ושעיר חטאת אחד — מלבד חטאת הכיפורים"], ואם כן, **נכפר פנימי גם אדידיה**, לתלות על שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה בסוף, וגם **אדחיצון**, לכפר על שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה בסוף. **ונפקא מינה בכפרה הזאת**, על אף שבין כה וכה הוא מתכפר בשעיר החיצון, **להיכא דלא עבד חיצון** [כגון שלא היו להם שעירים כל הצורך].?

ומשנינן: **אמר קרא** בפרשת תצוה במצות עשיית מזבח הזהב: "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה. מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו". ודרשינן את סמיכות 'אחת' ל'וכפר' ללמוד — **כפרה אחת בלבד מכפר דם הפר והשעיר הפנימי, ואינו מכפר שתי כפרות!** ולכן, על אף שהוקש השעיר הפנימי לחיצון, אין הוא מכפר את כפרת החיצון!

ועוד הוינן בה: **ונכפר השעיר החיצון**, שהוקש לשעיר הפנימי גם **אדידיה**, וגם **אמאי דעביד פנימי?** ויש **נפקא מינה** לכפרת החיצון על הכל, על אף שכבר קרב השעיר הפנימי וכיפר את כפרתו, **לטימא דאירעה בין זה לזה**, שאם נטמא לאחר שקרב הפנימי

הפנימי הוא זה שתולה ומגן על לו ידיעה בתחילה ואין לו ידיעה בסוף]: **אמר קרא** בשעיר הפנימי "לכל חטאתם", ומדלא כתיב "מפשעיהם וחטאתם", **מכלל דבני חטאות נינהו**.

והוינן בה: אמאי אמרינן ששעיר הפנימי רק תולה ומגין מהיסורים עד שיוודע לו מחטאו ויביא קרבן יחיד? ואמאי לא נימא — **ונתכפר כפרה גמורה?**

ומשנינן: **אי כתיב** "וכפר על הקודש מחטאתם" היה הדין **כדקא אמרת**, שמכפר כפרה גמורה. **אבל השתא, דכתיב "לכל חטאתם"**, משמעותו הוא שעדיין הם בגדר חוטאים, ובא הכתוב לומר **שלהנך דאתו לכלל חטאת**, לכשוודע להם, תולה השעיר, ולא שיתכפר להם בשעיר ויפטרו מלהביא את קרבן היחיד שלהם.

ואכתי הוינן בה: **וכי מאחר שאינו מכפר** השעיר הפנימי משום שעדיין החוטא נקרא בר קרבן חטאת, **למה לאיזה ענין הוא תולה?** **אמר רבי זירא: לומר, שאם מת קודם שיוודע לו — מת בלא עוון!**

אמר ליה רבא לרבי זירא: אם מת, הרי לא השעיר הפנימי כיפר עליו אלא **מיתה ממרקת** (2) את כל עוונותיו!

אלא, אמר רבא: השעיר הפנימי תולה — להגן עליו מן היסורים!

אינו מכפר בלי תשובה משום שעיקוב התשובה על ידי מי שיוודע שחטא, מעכב את כפרתו.

2. המנחת חינוך [סד כז] דן, האם כל מיתה

ותירץ, שהצורך בתשובה הוא רק משום שאם יודע מחטאו ואינו שב, נחשב הקרבן ל"זבח רשעים תועבה", אבל כשאינו יודע מחטאו, יכול להועיל לו הקרבן, וגם בשעיר המשתלח, הוא

ונכנס למקדש יכפר עליו השעיר החיצון גם את כפרת השעיר הפנימי.

ומתריצין: **אמר קרא בסיפא: "אחת בשנה — יכפר".** סמך הכתוב כפרת שעיר הפנימי ל"אחת בשנה", לומר לך, שכפרה זו שמכפר שעיר הפנימי, **לא תהא אלא אחת בשנה.** א-ט
שלא יהיה במשך כל השנה קרבן נוסף שמכפר כפרה כזאת, ואפילו לא השעיר החיצון, על אף שהוקש לפנימי.

ולרבי ישמעאל, דאמר: אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף. בר קרבן הוא, ואינו יכול להתכפר בקרבן הציבור, אם כן — **שעיר הנעשה בחוץ אמאי מכפר?**

על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, שאינו חייב קרבן יחיד משום שעדיין לא נודע לו בסוף.

ותמהינן: **האי, הרי זה שלא נודע לו לא בתחילה ולא בסוף, שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים עליו?!**

ומשנינן: **סבר לה רבי ישמעאל כרבי מאיר, דאמר — כל השעירים כפרתן שוה!** שכולם באים על טומאת מקדש וקדשיו, ומכפרים בשוה על כל אופני הידיעות. ומ"מ לטומאה שאירעה בין זה לזה (רש"י).

ותו הוינן בה: הרי מבואר במשנה ששני השעירים הוקשו זה לזה. ואליבא דידן בא ההיקש לומר כשם שבשעיר הפנימי בעי

ידיעה [בתחילה] כך בחיצון בעי ידיעה [בסוף]. אך לרבי ישמעאל, דסבר קרבן החיצון מכפר על אין בה ידיעה כלל, לא בתחילה ולא בסוף — **אלא, למאי הילכתא איתקש חיצון לפנימי?**

ומשנינן: לרבי ישמעאל בא ההיקש ללמדנו — **מה פנימי אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו שאינו מכפר בשאר עבירות.** אף חיצון אינו מכפר בשאר עבירות!

שנינו במשנה: **על שאין בה ידיעה בתחילה ולא בסוף — שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין, דברי רבי יהודה.**

אמר רב יהודה אמר שמואל: מאי טעמא דרבי יהודה? אמר קרא, בשעיר ראש חודש, "ושעיר עזים אחד לחטאת לה" — על חטא שאין מכיר בו אלא ה', שלא היתה לחוטא ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, יהא שעיר זה מכפר!

ופרכינן: **והאי קרא, מיבעי ליה לכדריש לקיש. דאמר ריש לקיש: מה נשתנה שעיר של ראש חודש שנאמר בו "לחטאת לה" — אמר הקב"ה: שעיר זה יהא כפרה על שמעטתי את הירח(1).**

ומשנינן: **אם כן, דלא אתי קרא אלא לכדריש לקיש, לימא קרא "לחטאת על ה". מאי "חטאת לה" — לכדאמרן, שעל חטא שאין מכיר בו אלא ה' בלבד, מכפר השעיר הזה.**

הקבלה, ואין להבינו כמשמעו, ח"ו. והתוס' הביאו את פירוש הערוך, שאמר הקב"ה: **שעיר זה, כפרה לישראל, ועלי לקבוע זמן כפרה זו, וקבעתי בראש חודש, להפיס דעתה של ירח.**

ממקת, אפילו מת האדם בזמן שנקצב לו, או רק אם מת קודם זמנו. ובספר פירות תאנה ציין מקור נוסף, לדברי הצפנת פענח הלכות תשובה, פרק א סוף הלכה א.

1. במסורת הש"ס כתב שזה סוד מסודות